

BEKTAŞI BABASI EDMUND BRAHİMAJ'IN BALKANLARDA BEKTAŞİLİĞİN GEÇMİŞİ VE BUGÜNÜ HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİ

Sefa SEÇER¹
Ayşegül SELOĞLU²

ÖZET

Bu yazıda Arnavutluk Bektaşî Babası Edmund Brahimaj'ın Arnavutluk Bektaşîliği hakkındaki görüşleri ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Bektaşîlik, Arnavutluk, Hacı Bektaş Veli, dede baba.

A BEKTASHİ FATHER EDMUND BRAHİMAJ'S VIEWS ON PAST AND PRESENT BEKTASHİSM IN THE BALKANS

ABSTRACT

An Albanian Bektashi Father Edmund Brahimaj's view points on Albanian Bektashism are evaluated in this essay.

Key Words: Bektashism, Albania, Hacı Bektash Veli, dede-baba.

GİRİŞ

Brahimaj, ilk olarak Bektaşîlik tarihindeki önemli olaylara değinerek komünist dönem sırasında yaşananları bildirmiştir:

1966-67 yıllarında inanç toplulukları zulüm gördüler. O zamanki parti inançlarını yok etmek için dört din adamıyla görüşmek istiyordu. Onları değiştirmeye çalıştılar. Böyle bir amaç Kutsal Bektaşî Dünya Merkezi'nde de görülür. O zamanlarda diktatör, devlete yeni kurallar getirmeye çalıştı. O kurallar sadece Bektaşîliğe değil tüm inanç topluluklarına karşı geliyordu.

O zamanki Dede Baba olan Ahmed Müftar Dede Baba ve diğer babalar ve dervişler bu sisteme karşı durdular tabii, çok baskı gördüler. Ahmed Müftar Dede Baba ise Drizar'a sürgün edildi; onun dervişleri arasında da Derviş Reşat Bardhi bulunuyordu. Devlet diğer Bektaşî babalara da karşı çıkıyordu; çünkü onlar da Hacı Bektaş Veli'nin kurallarına göre yaşıyorlardı. Bektaşî yolunda baskı ne kadar devam ettiyse onlar da devam ettiler.

1957 - 1968 yıllarında Drizar dünya Bektaşîlerinin merkeziydi. Ve her yerden talipler

1 Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Merkezi Çalışanı

2 Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Merkezi Çalışanı

geliyordu. Aynı zamanda büyük bir evliya olan Baba Recep Amerika'da gazetelere verdiği röportajda, Hacı Bektaş Velî'nin yolunda giden kişilere Bektaşiliğin kutsal merkezinin Drizar'da olduğunu söylemiştir.

Maalesef 1967'de bütün din adamları ya tutuklandılar ya da öldürüldüler. İnanç binalarının hepsi Arnavutluk'un o zamanki anayasasına göre temelden yıkıldı. Allah'a inanmak ve onun inancını yaymak 8 yıl ceza alıyordu. Elbette böyle kararları ancak ateist bir devlet verebilirdi. Arnavutluk'ta Çin modeli uygulanmaya çalışılıyordu. Dinî binalar yok edilirse dinin de yok olacağı sanılıyordu. Fakat her zamanki gibi bu yanlış bir hayal olarak kaldı.

Arnavutluk'ta 1967 ve sonrasında inançlar büyük zulüm gördüler. Ama inançlarından dönmediler. Tüm inançlar baskılar karşısında birlik oldular. Hristiyanlar ve Bektaşiler özel günlerde iletişim kuruyorlardı. Baskılar, insanlar arasında bir köprü oldu. Bu, Allah inancının çok derin olduğunu gösterir. Bu konuda Bektaşî dervişlerinin çok büyük rol aldıkları görülmektedir. Devletin baskılarına rağmen inançlarından vazgeçemediler. Yaşadıkları baskıya rağmen Hz. Ali ışığı kalplerinde sönmedi. 800 yıl önceki felsefeyi hep devam ettirdiler. Arnavutluk, 1991 yılında uluslararası tepkilerden dolayı inançların serbest olması için bir adım attı. Bu, tüm inançlar için büyük bir zaferdi. Çünkü 40 yıllık bir gecenin ardından güneş görünmüştü. O zamanki Bektaşî babalar toplanarak inancın yeniden inşasına karar verdiler ve bunun için görevler alındı.

Brahimaj, daha sonraları "Dünya Bektaşî Merkezi"nin açılışı ve dede babalara ilişkin bilgiler vermiştir.

Arnavut Babaları, Dede Reşat Bardhi, Selim Baba, Bayram Baba, Şerif Baba ve diğerleri ABD'deki komisyona başvurdular. Rahibe Teresa'nın etkisiyle Dünya Bektaşî Merkezi 1991 yılında açıldı.

1929 yılında Salih Niyazi Dede Baba tarafından Tiran'a getirilen merkez 21 Mart 1991 tarihinde Sultan Nevruz törenleriyle açıldı. Bektaşiler dünyanın birçok yerinden, Kanada'dan dâhil gelmişlerdir. Törenlerde barış, kardeşlik, sevgi mesajları verilmiştir. 1993 yılında dünya Bektaşilerince, 6 kongre ile yaşananlar anlatılmıştır. Bu kongrede kurallar tekrar yaşanır hâle getirilmiştir. Dede Baba olarak Reşat Bardhi seçilmiştir. Dede Baba Reşat Bardhi, 40 yıl hizmet etmiş, hatta en kötü zamanlarda inancı canlı tutmaya çalışmıştır.

Brahimaj, "Dünya Bektaşî Merkezi"nin etkinliklerinden bahsetmiştir:

1993 yılından beri kabul edilen Merkez, Tiran'da eski bağlantılar yeniden yaşatmaya çalışmıştır. Ateizmden etkilenen gençler eğitilmiştir.

Entelektüellerin büyük bir kısmı Bektaşî birliğinde yer aldılar. Bu inanç sadece ibadetlerde kalmadı. Dergâhlar ve türbeler yenilendi. Dergâhların yüzde yetmişi yenilendi. Dervişler ve Babalar Hacı Bektaş'ın yıldızları olduklarını unutmadılar.

Bugüne kadar 114 tekke ve türbe yenilendi. Bugün, bu merkezler, eğitim merkezleri hâline gelmiştir. Buralar hac yeri hâline gelmiştir. Bugün, Tomor Dağı'nda Abaz Ali Türbesi'nde yüz binlerce insan her yıl ibadetlerini yapıyorlar.

Her dergâhın önemli bir günü vardır. Bu etkinlikler haricinde insanlara anlatımlar yapılıyor. Bektaşilik canlandırılmaya çalışılıyor. Çok yakın ilişkiler kurduğumuz Ankara'daki Gazi Üniversitesi Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Araştırma Merkeziyle sıcak ilişkilerimiz var. Aynı zamanda Hacı Bektaş'taki insanlarla da iletişim hâlindeyiz.

Dede Reşat Bardhi ilk defa Türkiye Cumhuriyeti'nin reisleriyle görüşmüştür. 2002'de Sayın

Ecevit, 2008'de ise Sayın Erdoğan'la görüşmüştür. Diyanet İşleri Başkanı Ali Bardakoğlu ve İstanbul Müftüsü ile de görüşmüştür. Papa İkinci Jean Paul ile iki defa görüşmüştür. Dünyanın birçok yerinden din adamlarıyla iletişim kurmuştur.

Dünya Bektaş Merkezi onlarca sempozyum ve konferans düzenleyerek dini önderler ile görüşmüştür. Hacı Bektaş Velî'nin fikirleri Japonya'ya kadar ulaşmıştır. 2006 yılında Japonya'da konuşma yapılmıştır. Dünya Bektaş Merkezi 2009 yılında Arnavut bakanlarıyla bir anlaşma yapmıştır. Bu anlaşma ile merkez, resmî olarak tanınmıştır ve Anayasanın 7. maddesinde şu şekilde yer almıştır:

1. Dünya Bektaş Merkezi Cumhuriyet tarafından tanınır ve korunur.
2. Dünya Bektaş Kurumu'na Arnavut Cumhuriyeti tarafından saygı duyuluyor.
3. Dünya Bektaş Kurumu'nun merkezi Tiran'dadır.
4. Mahkeme birinci basamağında Bektaş Kurulu vardır. Arnavutluk sınır içi ve dışında etkilidir.
5. Cumhuriyet, Dünya Bektaş Kurumu'na inanç eğitimi ya da inanç hariç eğitime izin verir.

Sonuç

Brahimaj tarafından anlatılan bilgiler ışığında Balkanlardaki Bektaşilerin çok karanlık bir dönemde çeşitli baskılar yaşadığını ve birlik olmaya devam ederek zamanla bu karanlığı aydınlığa dönüştürmeyi başardıklarını; ayrıca günümüzde Anayasa ile tanınan ve korunan bir Merkeze dahi sahip olabildiklerini söylemek mümkündür. Dolayısıyla bugün Arnavutluk (Tiran) Bektaşiliğın dünyadaki merkezi olabilmeyi başarabilmiş önemli bir yer hâlini almıştır.

Bektaşî Figürleri